

Lieta C-907/19

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2019. gada 11. decembris

Iesniedzējtiesa:

Bundesfinanzhof (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 5. septembris

Prasītāja un kasācijas sūdzības iesniedzēja:

Q-GmbH

Atbildētāja un atbildētāja kasācijas tiesvedībā:

Finanzamt Z

BUNDESFINANZHOF [FEDERĀLĀ FINANŠU TIESA]

LĒMUMS

Lietā

Q-GmbH

prasītāja un kasācijas sūdzības iesniedzēja

[..]

pret

Finanzamt Z [Z Finanšu pārvaldi]

atbildētāja un atbildētāja kasācijas tiesvedībā

par apgrozījuma nodokli par 2011. gadu

V Senāts

2019. gada 5. septembrī nolēma:

Rezolutīvā daļa

I. Uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu jautājumu prejudiciālā nolēmuma sniegšanai:

Vai ar apdrošināšanas un pārapsdrošināšanas darījumiem saistīts no nodokļa atbrīvots pakalpojums, ko sniedz apdrošināšanas mākleri un apdrošināšanas aģenti Padomes Direktīvas 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo [oriģ. 2. lpp.] pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 135. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ir tad, ja nodokļa maksātājs, kas apdrošināšanas sabiedrības uzdevumā veic starpniecību, šai apdrošināšanas sabiedrībai papildus arī piedāvā attiecīgo apdrošināšanas produktu?

II. Apturēt tiesvedību līdz Eiropas Savienības Tiesas nolēmuma pieņemšanai.

Pamatojums

I

- 1 Prasītāja un kasācijas sūdzības iesniedzēja (prasītāja), *Q-GmbH*, ir *Q-GmbH & Co KG* tiesību pārņēmēja, kas savukārt bija *Q-GmbH* tiesību pārņēmēja.
- 2 *Q-GmbH* [...] 2009. gadā saskaņā ar *Abgabenordnung* [Nodokļu noteikumu] 89. panta 2. punktu iesniedza pieteikumu izsniegt saistošu izziņu par atbrīvojumu no apgrozījuma nodokļa saskaņā ar *Umsatzsteuergesetz* [Apgrozījuma nodokļa likuma] (turpmāk tekstā – “*UStG*”) 4. panta 11. punktu attiecībā uz pakalpojumiem, piedāvājot apdrošināšanas segumu īpašiem riskiem trešo personu noziedzīgu nodarījumu dēļ (kā, piemēram, nolauptības vai pirātisma gadījumā), iesniedzot līguma projektu. Atbilstoši līguma projektam paredzēts:
 - piedāvāt apdrošināšanu,
 - piešķirt licenci apdrošināšanas produkta piedāvāšanai un
 - sniegt citus pakalpojumus apdrošināšanas līgumu izpildei (pakalpojumi līgumu izpildei, tostarp, atlīdzības prasību administrēšana).
- 3 Atbildētāja un atbildētāja kasācijas tiesvedībā (*Finanzamt* [Finanšu pārvalde], turpmāk tekstā – “*FP*”) savā 2010. gada 18. janvāra saistošajā izziņā no minētajiem pakalpojumiem:
 - par atbrīvotu no nodokļa uzskatīja tikai apdrošināšanas piedāvāšanu, bet
 - licences piešķiršana apdrošināšanas produkta piedāvāšanai un
 - pārējie pakalpojumi apdrošināšanas līgumu izpildei kā, piemēram, riska novērtēšana, izmantojot cenas noteikšanas rīkus, līgumu pārvaldība,

apdrošināšanas prēmiju iekasēšana, atlīdzības prasību administrēšana un vispārēju atbalsta (pakalpojumi līgumu izpildei, tostarp, atlīdzības prasību administrēšana)

esot ar nodokli apliekami pakalpojumi. FP noraidīja vienota pakalpojuma esamību, jo atsevišķiem pakalpojumiem esot autonomi raksturs. **[oriģ. 3. lpp.]**

- 4 2011. taksācijas gadā *Q-GmbH* kā tā dēvētais apdrošināšanas aģents [*Assekuradeur*] īpaši attīstīja un piedāvāja tirgū apdrošināšanas produktu, ar kuru kuģi un to apkalpes tika apdrošinātas pret pirātismu, šķērsojot Adenas līci.
 - Saskaņā ar Apdrošināšanas aģentu līguma, kas noslēgts ar *F-Versicherungs-AG* (F), 1. panta 1. punktu *Q-GmbH* apdrošinātāja uzdevumā piedāvāja apdrošināšanas līgumus, kas tika noslēgti starp apdrošinātāju un apdrošināšanasņēmēju. Saskaņā ar līguma 1. pantu šo apdrošināšanas līgumu priekšmets bija īpašu risku (“*Special Risks*”) segums.
 - Saskaņā ar līguma 1. panta 2. punktu *Q-GmbH* sniedza apdrošinātājam izmantošanai apdrošināšanas produktus, kā norādīts pielikuma formulējumā, lai uz apdrošinātāja vārda tiktu izdotas apdrošināšanas polises. Apdrošināšanas produktu sniegšana notika, atdodot neekskluzīvas lietošanas tiesības (“*licence*”).
 - Saskaņā ar līguma 1. panta 3. punktu *Q-GmbH* bija jāsniedz ar līguma izpildi saistīti pakalpojumi, tostarp, atlīdzības prasību administrēšana kā, piemēram, apdrošināšanas produkta pielāgošana, riska novērtēšana, izmantojot cenas noteikšanas rīkus, līgumu pārvaldība, krīzes situācijas telefona izveide, izdevumu prasību pārvaldība, pārdošanas apmācību organizēšana un krīžu pārvarēšanas speciālistu nodrošināšana.
- 5 Līguma 2. panta 1. punktā bija noteikts, ka no 2010. gada 1. janvāra apdrošinātājam 24 mēnešu periodā kārtējo komercdarbības izdevumu segšanai bija jāveic ikmēneša komisijas atlīdzības avansa maksājums 30 000 EUR apmērā. Turklāt par katru apdrošinātāja noslēgto īpašo risku apdrošināšanu bija jāmaksā komisijas atlīdzība 22,5 % apmērā no neto summas. Pienākums maksāt komisijas atlīdzību bija spēkā neatkarīgi no tā, vai apdrošināšanas līgumu noslēdza apdrošināšanas aģents, apdrošinātājs vai kāda trešā persona. Līguma 2. panta 5. punktā bija noteikts, ka tiesības saņemt komisijas atlīdzību līdz apdrošinātāja veiktā avansa maksājuma apmēram jāpieskaita avansa maksājumam. Līguma darbības beigās bija noteikts pienākums atmaksāt varbūtēju nesasniegto summu, turklāt atmaksas pienākums tika noteikts līdz maksimāli 240 000 EUR. Līguma papildinājumā bija noteikts, ka apdrošinātājam kārtējo komercdarbības izdevumu segšanai par periodu no 2011. gada jūnija līdz 2012. gada decembrim bija jāveic ikmēneša komisijas atlīdzības avansa maksājums 7500 EUR apmērā.
- 6 2012. gada 27. augustā *Q-GmbH* iesniedza apgrozījuma nodokļa deklarāciju par 2011. gadu, kurā tā norādīja, ka visi tās sniegtie pakalpojumi atbilstoši *UStG*

4. panta 11. punktam esot atbrīvoti no nodokļa. **[oriģ. 4. lpp]** Pavadvēstulē tā norādīja uz 2010. gada 18. janvāra saistošo izziņu, kas no tā atšķiras.

- 7 Pēc apgrozījuma nodokļa audita pabeigšanas FP atbilstoši 2010. gada 18. janvāra saistošajai izziņai uzskatīja, ka netiekot sniegts vienots pakalpojums un tikai tiešā apdrošināšanas starpnieka darbība saskaņā ar *USiG* 4. panta 11. punktu esot atbrīvota no nodokļa. Licences nodošanai saskaņā ar *USiG* 12. panta 2. punkta 7. apakšpunkta c) daļu esot piemērojama samazinātā nodokļa likme, savukārt pārējiem ar līguma izpildi saistītajiem pakalpojumiem, tostarp atlīdzības prasību administrēšanai, esot piemērojama nodokļa pamatlikme. FP kvalificēja 67 % no kopējās atlīdzības kā apdrošināšanas starpniecības pakalpojumus, kas atbrīvoti no nodokļa, 25 % – kā licences piešķiršanas pakalpojumus, kam piemērojama samazinātā nodokļa likme, un 8 % – kā administrēšanas pakalpojumus, kam piemērojama nodokļa pamatlikme. Šis iedalījums tika balstīts uz aplēsēm, ņemot vērā personāla darba laika uzskaiti. Samaksātās priekšnodokļa summas tika ņemtas vērā. Iebildums par 2013. gada 4. novembra lēmumu par apgrozījuma nodokli un tam sekojošā prasība, kas tika celta *Finanzgericht* [Finanšu tiesā] (turpmāk tekstā – “FG”), tika noraidīti
- 8 Saskaņā ar *FG* [..] spriedumu 2013. gada 4. novembra lēmumā par nodokļa piemērošanu prezumētais pienākums maksāt nodokli atbilst *USiG* 4. panta 11. punktam, kas esot jāinterpretē atbilstoši Padomes Direktīvas 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (turpmāk tekstā – “PVN direktīva”) 135. panta 1. punkta a) apakšpunktam un ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “Tiesa”) un *Bundesfinanzhof* judikatūru. Prasītāja būtiskā apmērā esot sniegusi pakalpojumus, kas neietilpstot apdrošināšanas aģenta vai apdrošināšanas māklera pamatdarbībā, un – pretēji FP viedoklim – esot daļa no vienota pakalpojuma. Šis pakalpojums – arī pretēji FP viedoklim – kopumā esot apliekams ar nodokli. Pakalpojuma specializācija un pamatelements, kas tādējādi raksturo visu pakalpojumu kopumā, esot jaunu apdrošināšanas produktu attīstīšana, lai tādā veidā radītu iespēju izplatīt apdrošināšanas pakalpojumus. Nosacījumi apdrošināšanas produktiem esot izstrādāti, ņemot vērā normatīvo regulējumu prasības. Principā tas atbilstot apdrošinātāja darbībai, tomēr bez apdrošināšanas seguma nodrošinājuma, tādēļ attiecīgajai darbībai nevarot piemērot *USiG* 4. panta 10. punktā paredzēto atbrīvojumu no nodokļa. Tiesības saņemt atlīdzību neesot bijušas atkarīgas no tā, kurš piedāvājis noslēgt līgumu. Turpretim par līgumiem, kurus apdrošinātājs esot noslēdzis bez starpnieka vai ar trešo personu starpniecību, nevarot tikt saņemta atlīdzība par apdrošināšanas starpnieka darbību. No atlīdzības veida izrietot, ka apdrošinātājs esot vēlējies iegūt iespēju lietot apdrošināšanas produktu **[oriģ. 5. lpp.]**, lai varētu to izplatīt, neatkarīgi no tā, kurš to dara. Par to liecinot arī neekskluzīvu lietošanas tiesību (“licences”) atdošana. Turklāt ar pienākumu veikt atmaksu, kas noteikts līdz 240 000 EUR apmērā, esot panākta vienošanās par minimālo cenu 480 000 EUR apmērā par īpašo risku apdrošināšanu izstrādi un lietošanas iespēju piešķiršanu. Tik augsta minimālā cena neesot piešķirta vienīgi par starpnieka piekrišanu izplatīt apdrošināšanas. Tādēļ esot jāuzskata, ka

pienākums maksāt nodokli ir plašāks, nekā to uzskatījusi FP. Tomēr tiesvedībā esot jāņem vērā *reformatio in peius* aizliegums.

- 9 Pēc *FG* sprieduma saņemšanas FP 2017. gada 17. novembrī izdeva prasītājam nelabvēlīgu lēmumu par apgrozījuma nodokļa grozīšanu, ar kuru attiecīgajā taksācijas gadā sniegtos pakalpojumus FP tagad uzskatīja par apliekamiem ar nodokli pilnā apmērā.
- 10 Prasītāja ar kasācijas sūdzību vērsās pret *FG* spriedumu.

II

- 11 Iesniedzējtiesas Senāts uzdod Tiesai rezolutīvajā daļā norādīto jautājumu par interpretāciju un aptur tiesvedību līdz Tiesas nolēmuma pieņemšanai.

12 1. Atbilstošās tiesību normas

13 a) Savienības tiesību normas

Saskaņā ar PVN direktīvas 135. panta 1. punkta a) apakšpunktu dalībvalstis atbrīvo no nodokļa apdrošināšanas un pārapirošināšanas darījumus, tostarp ar tiem saistītus pakalpojumus, ko veic apdrošināšanas mākleri un apdrošināšanas aģenti.

14 b) Valsts tiesību normas

Saskaņā ar *UStG* 4. panta 11. punktu no nodokļa atbrīvo ar krājaizdevu sabiedrību pārstāvjiem, apdrošināšanas aģentiem un apdrošināšanas mākļiem saistītas darbības.

- 15 Līdztekus īpašs atbrīvojums no nodokļa apdrošināšanas darījumiem ir paredzēts *UStG* 4. panta 10. punktā, kas izskatāmajā lietā nav piemērojams.

16 2. Ievada apsvērumi par prejudiciālo jautājumu

17 a) Vienota pakalpojuma aplikšana ar nodokli

Saskaņā ar Tiesas judikatūru “vienotam pakalpojumam, [...] ko veido divas atsevišķas [orig. 6. lpp.] sastāvdaļas, no kurām viena ir galvenā, bet otra – papildelements, kam, ja tās tiktu sniegtas atsevišķi, tiktu uzliktas dažādas PVN likmes, ir jāuzliek viena PVN likme, kas ir piemērojama šim vienotajam pakalpojumam un kas tiek noteikta atkarībā no galvenās sastāvdaļas, un tas tā ir arī tad, ja var tikt identificēta katras sastāvdaļas cena, kas veido patērētāja maksāto kopējo cenu, lai varētu saņemt šo pakalpojumu” (Tiesa, spriedums, *Stadion Amsterdam*, 2018. gada 18. janvāris, C-463/16, EU:C:2018:22, atbilde uz prejudiciālo jautājumu).

- 18 Iesniedzējtiesas Senāts no iepriekš minētā izdara divus secinājumus:

Pirmkārt, vienotam pakalpojumam atbilstoši to veidojošām sastāvdaļām nepiemēro dažādas nodokļa likmes, bet gan tikai vienu likmi. Otrkārt, vienotā pakalpojuma – tādējādi vienoti veicamo – aplikšanu ar nodokli nosaka atkarībā no galvenās sastāvdaļas.

19 b) Vērtējums izskatāmajā lietā

aa) Izskatāmajā lietā tiek aplūkots pakalpojums, ko veido vairākas sastāvdaļas. Tās ir:

- apdrošināšanas starpniecības pakalpojumi,
- licences piešķiršana apdrošināšanas produkta piedāvāšanai un
- ar līguma izpildi saistītie pakalpojumi, tostarp atlīdzības prasību administrēšana.

20 Kā pamatoti ir lēmusi *FG*, atbilstoši Tiesas judikatūrā noteiktajiem kritērijiem saistībā ar šīm darbībām izskatāmajā lietā tiek aplūkots vienots pakalpojums, kura galvenā sastāvdaļa ir licences piešķiršana apdrošināšanas produkta piedāvāšanai, un pārējās sastāvdaļas, ko veido apdrošināšanas starpniecības pakalpojumi un ar līguma izpildi saistītie pakalpojumi, tostarp atlīdzības prasību administrēšana, ir vien papildelementi. Tas izriet jau no apstākļa, ka bez licences piešķiršanas netiktu veikta apdrošināšanas starpnieka darbība un prasītājai tiesības saņemt atlīdzību bija apsolītas arī gadījumā, ja trešās personas izplatītu apdrošināšanas, pamatojoties uz piešķirto licenci, neatkarīgi no tā, vai šāda veida izplatīšana vēlāk faktiski notiktu.

21 bb) Ņemot vērā iepriekš minēto, prasītājas sniegtie pakalpojumi kopumā būtu apliekami ar nodokli. Tā tas ir tādēļ, ka līdzīgi kā attiecībā uz vienotam pakalpojumam piemērojamu nodokļa likmi (skat. iepriekš II nodaļas 2. punkta a) apakšpunktu) arī par vienota pakalpojuma atbrīvošanu no nodokļa var lemt tikai vienveidīgi, turklāt to līdzīgi kā nodokļa likmes noteikšanas gadījumā (skat. iepriekš II nodaļas 2. punkta a) apakšpunktu) nosaka atbilstoši galvenajai sastāvdaļai. Galveno sastāvdaļu veido licences piešķiršana apdrošināšanas produkta piedāvāšanai. Šis pakalpojums kā tāds saskaņā ar PVN direktīvas 135. panta 1. punkta **[oriģ. 7. lpp.]** a) apakšpunktu nav atbrīvots no nodokļa, jo apdrošināšanas produkta piedāvāšana ietilpst apdrošināšanas sabiedrības faktiskajā darbībā, kas, nododot to trešām personām kā ārpakalpojumu, saskaņā ar attiecīgo noteikumu nav atbrīvots no nodokļa (Tiesa, spriedums, *Arthur Andersen*, 2005. gada 3. marts, C-472/03, EU:C:2005:135, 32. un nākamie punkti). Turklāt tas līdzīgi attiecas arī uz papildpakalpojumiem saistībā ar līguma izpildi, tostarp atlīdzības prasību administrēšanu.

22 Tomēr iesniedzējtiesas Senātam ir šaubas, vai, ņemot vērā Tiesas spriedumu *Aspiro*, 2016. gada 17. marts, C-40/15 (EU:C:2016:172), šāda interpretācija ir pareiza, un tādēļ lūdz sniegt atbildi uz tālāk izskaidroto prejudiciālo jautājumu.

23 3. Par prejudiciālo jautājumu

24 a) Tiesas spriedums *Aspiro*

Saskaņā ar Tiesas spriedumu *Aspiro* (EU:C:2016:172, 37. punkts) PVN direktīvas 135. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktās atbrīvošanas no nodokļa nosacījumi ir tādi, ka, pirmkārt, pakalpojumu sniedzējam ir jābūt saiknei gan ar apdrošinātāju, gan ar apdrošināto personu, un, otrkārt, tā darbībai ir jāietver tādi apdrošināšanas starpnieka darbības būtiskie aspekti kā potenciālo apdrošināšanas ņēmēju meklēšana un to starpniecības attiecību nodibināšana ar apdrošinātāju. Tādēļ atbrīvojumu no nodokļa nepiemēro, ja uzņēmējs atlīdzības prasību administrēšanu veic apdrošināšanas sabiedrības vārdā un labā (Tiesa, spriedums, *Aspiro*, EU:C:2016:172, atbilde uz prejudiciālo jautājumu). Šādā gadījumā nav vajadzīgās saiknes ar potenciālo apdrošināšanas ņēmēju meklēšanu un to attiecību nodibināšanu ar apdrošinātāju, lai varētu noslēgt apdrošināšanas līgumus (Tiesa, spriedums, *Aspiro*, EU:C:2016:172, 40. punkts).

25 b) Atšķirības salīdzinājumā ar Tiesas spriedumu *Aspiro*

Vērtējamā lieta atšķiras no lietas *Aspiro* ar to, ka nodokļa maksātāja darbība lietā *Aspiro* bija saistīta tikai ar atlīdzības prasību administrēšanu un nodokļa maksātājs tādējādi veica vienīgi tādu darbību, kas ir apliekama ar nodokli. Turpretim izskatāmajā lietā, attiecīgi autonomi aplūkojot – nepastāvot vienotam pakalpojumam –, prasītāja veica dažāda veida darbības.

- Ar nodokli apliekamas darbības veido licences piešķiršana apdrošināšanas produkta piedāvāšanai un ar līguma izpildi saistītie pakalpojumi, ieskaitot atlīdzības prasību administrēšanu.
- Tomēr līdztekus prasītāja veica arī apdrošināšanas starpnieka darbību, kas, autonomi vērtējot, saskaņā ar PVN direktīvas 135. panta 1. punkta a) apakšpunktu būtu atbrīvota [oriģ. 8. lpp.] no nodokļa.

26 c) Prejudiciālā jautājuma priekšmets

27 Iesniedzējtiesas Senāts uzskata, ka Tiesai ir jāprecizē, kāda nozīme PVN direktīvas 135. panta 1. punkta a) apakšpunktam ir saistībā ar vienota pakalpojuma atbrīvošanu no nodokļa.

28 aa) Saskaņā ar vispārējiem principiem par vienota pakalpojuma aplikšanu ar nodokli ir jālemj vienveidīgi un atkarībā no tā galvenās sastāvdaļas (skat. iepriekš II nodaļas 2. punkta a) apakšpunktu). Tādējādi vienots pakalpojums kopumā ir vai nu atbrīvots no nodokļa vai apliekams ar nodokli, turklāt vienota pakalpojuma atbrīvošana no nodokļa ir saistīta ar nosacījumu, ka tā galvenā sastāvdaļa atbilst atbrīvojuma nosacījuma prasībām. Līdz ar to būtu jāuzskata, ka prasītājas sniegtais pakalpojums pilnībā ir apliekams ar nodokli, jo tās pakalpojuma galveno sastāvdaļu veido apdrošināšanas produkta nodošana, nevis apdrošināšanas starpniecības pakalpojums (skat. iepriekš II nodaļas 2. punkta b) apakšpunktu).

29 bb) Tomēr iesniedzējtiesas Senātam ir šaubas, vai, ņemot vērā Tiesas spriedumu *Aspiro* (EU:C:2016:172), tas attiecas arī uz PVN direktīvas 135. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto atbrīvojumu no nodokļa. Šo Tiesas spriedumu varētu interpretēt tādējādi, ka vienots pakalpojums ir atbrīvots no nodokļa arī tad, ja tikai viens papildelements atbilst atbrīvojuma nosacījuma prasībām.

30 Līdz ar to rodas jautājums, vai vienots pakalpojums, ko veido:

- apdrošināšanas starpniecības pakalpojumi,
- licences piešķiršana apdrošināšanas produkta piedāvāšanai un
- ar līguma izpildi saistītie pakalpojumi, tostarp atlīdzības prasību administrēšana,

kopumā ir atbrīvots no nodokļa, lai gan, autonomi aplūkojot, no nodokļa būtu atbrīvots tikai viens papildelements (apdrošināšanas starpniecības pakalpojumi), tomēr šis papildelements ir tieši saistīts ar pārējiem pakalpojumiem, kas būtiski sekmē apdrošināšanas sabiedrības darbību. Tādējādi, ņemot vērā palielinātu apdrošināamo risku, tiek paplašināts apdrošināšanas aģenta statuss.

31 4. Par prejudiciālā jautājuma atbilstību

32 Ja vienota pakalpojuma atbrīvošanai no nodokļa saskaņā ar PVN direktīvas 135. panta 1. punkta a) apakšpunktu ir pietiekami, ka atbilstoši šim noteikumam no nodokļa ir atbrīvots tikai viens papildelements, [oriģ. 9. lpp.] tādā gadījumā *FG* spriedums ir jāatceļ un prasība ir jāapmierina. Pretējā gadījumā *FG* lēmums noraidīt prasību ir pamatots.

33 Jāpiebilst, ka izskatāmajā lietā nav svarīgi, vai ir saikne ar 2010. gada 18. janvāra saistošo izziņu, jo *FG* to tālāk nav vērtējusi.

34 5. Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu tiesisko pamatu

35 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir balstīts uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu.

36 6. Par tiesvedības apturēšanu

37 [..]